

5. Кириленко В.І. Соціалізація господарського механізму та її вплив на стан соціально-економічного розвитку України / В.І. Кириленко // Електронний ресурс : <http://www.ecsocmen.edu.ru>
6. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 3-8.
7. Скударь Г.М. Управление конкурентоспособностью крупного акционерного общества: проблемы и решения [Текст] / Г.М. Скударь. – К.: Наук. думка, 1999. – 496 с.
8. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація: наук. доп. / [О.М.Бородіна, В.М.Геєць, А.О.Гуторов та ін.]. – К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2012. – 56 с. [Електронний ресурс: Режим доступу: [//www.ief.org.ua/.../Nauk_dop_Borodina201](http://www.ief.org.ua/.../Nauk_dop_Borodina201)].

УДК 338.24.01;351.711;332.142.4

ЗМІСТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

*Царук В. Ю. - Південний філіал Національного університету
біоресурсів і природокористування України
"Кримський агротехнологічний університет"*

Постановка проблеми. Інвестиційна діяльність в контексті регіональної економіки - це сукупність безлічі законодавчо забезпечених послідовних, мотивованих практичних дій по вкладенню та ефективному використанню інвестицій (грошових та інших засобів) в масштабах регіону і вхідних до його складу муніципальних утворень з метою приросту валового регіонального продукту (ВРП) або досягнення іншого корисного ефекту (результату) з урахуванням наявних повноважень і ресурсів.

Стан вивчення проблеми. Існує досить значний за обсягом та спектром шар сучасних досліджень регулювання інвестиційно-інвестиційних процесів в економіці України. Не зменшуючи значущості внеску інших дослідників, можна відзначити праці О. Алімова, С. Білої, В. Бабича, В. Беседіна, В. Воротіна, А. Гальчинського, В. Гейця, М. Герасимчука, М. Долішнього, В. Дорофійенка, І. Лукінова, В. Лушкіна, В. Мартиненка, А. Мерзляк, І. Павлова, П. Перерви, Д. Черваньова, М. Чумаченка та багатьох інших учених, які торкалися проблем інвестиційно-інноваційної діяльності як на рівні держави, так і на рівні окремих регіонів, підприємств.

Відсутність концептуально цілісної теоретико-методологічної бази, недосконалість науково обґрунтованих рекомендацій і висновків з питань активізації державної інвестиційно-інноваційних процесів в системі комплексного розвитку регіонів визначили актуальність і своєчасність дослідження, його науково-практичне значення.

Завдання дослідження. Метою дослідження є визначення методологічних підходів та механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в системі комплексного розвитку регіонів.

Результати дослідження. Виходячи з економічної діяльності розвинених країн, можна виділити наступні характерні економічні, структурні та інституційні компоненти, що сприяли зростанню, які виділяються в наступні основні групи:

- ресурсний потенціал суспільства, представлений в основному спадщиною попередніх поколінь (земельний, трудовий, сировинний, інфраструктурний та ін. потенціали);

- соціальний потенціал, представлений інноваційним, політичним потенціалами суспільства, які є в більшій мірі соціальними характеристиками, що включають в себе рівень політичного та науково-технічного розвитку суспільства, а також здатність суспільства не тільки адаптуватися до структурних та інституційних змін, але й ініціювати ці зміни;

- інвестиційний потенціал, представлений фінансовими ресурсами суспільства як власними, так і залученими, необхідними для досягнення економічного зростання.

Виділені фактори взаємозалежні і корелюють між собою, але саме їх оптимальне співвідношення сприяло свого часу економічному зростанню розвинених країн. Необхідною умовою розвитку економіки, успішної реалізації структурних перетворень, зміцнення конкурентних позицій на світовому ринку є інвестиційні ресурси. Поява економічного феномена «нових індустріальних країн» Південно-Східної Азії, перехід до широко фронтального розвитку сучасних наукоємних галузей стало можливим завдяки швидкому зростанню інвестицій в економіку цих країн.

Для оцінки інвестиційної активності і ступеня впливу інвестицій на розвиток національної економіки, визначення ефективності їх використання, необхідно уточнити соціально-економічний зміст поняття «інвестиції».

В силу того, що інвестиції визначають процес виробництва матеріальних благ і товарів необхідно мати на увазі, що категорія «Інвестиція» може бути економічною та правовою. В економічній літературі дано досить багато визначень, але не всі визначення, пропоновані різними авторами, є вичерпними, що викликано складністю і багатоаспектністю самого явища. Найбільш поширене визначення: інвестиції - це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються інвестором в об'єкти підприємницької діяльності. В економічному сенсі інвестиції визначаються, як «процес вкладення живої праці і матеріалізованої праці для створення виробничих потужностей, за допомогою якого в процесі виробництва жива праця створює більшу вартість, ніж споживає».

Ще більш просторові визначення дають зарубіжні економісти. Зокрема, Дж.М. Кейнс вважав, що інвестиціями є «поточний приріст цінності капітального майна в результаті виробничої діяльності даного періоду» або та «частина доходів за даний період, яка не була використана для придбання».

На думку Б.Н. Кузик, наведені визначення інвестицій містять характерні ознаки: це процес витрат живої і матеріалізованої праці, тобто інвестиційні кошти витрачаються на предмети і засоби праці, а також на працю, вкладену у виробництво матеріальних і духовних благ, тобто в справу, підприємство, це накопичена і невикористана для споживання частина доходів за певний період виробничої діяльності та знову вкладена у виробництво [7].

Закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ «Про інвестиційну діяльність» також дає визначення поняття «інвестиції». Згідно з цим законом, «інвестиції» - це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект [1]. Перелік цих майнових прав, перерахованих у законі досить великий, наприклад, до інвестицій відносять будь-яке право на здійснення діяльності, засноване на ліцензії або в іншій формі надане державним органом, а також прибуток, отриманий і реінвестований на території України.

Визначення охоплює багатоаспектність інвестицій, наступне: «Інвестиції виражають усі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності та інших видів діяльності, в результаті якої формується прибуток, і створюється мультиплікативний ефект в економіці».

До інвестицій відносяться рухоме і нерухоме майно та майнові права, право утримання, облігації та інші боргові зобов'язання, акції, а також інші форми участі в комерційних організаціях і вимоги грошових сум, товарів, послуг і будь-якого іншого виконання за договорами, пов'язаними з інвестиціями. Крім того, до цього переліку додано право на результати інтелектуальної діяльності, включаючи авторські права, патенти, товарні знаки, промислові зразки, технологічні процеси, ноу-хау, нормативно-технічну, архітектурну, конструкторську і технологічну проектну документацію.

Теоретично існує розподіл інвестицій на фінансові та реальні (інвестиції в нефінансові активи) [8, с.5]. Фінансові вкладення підприємств - вкладення в цінні папери, процентні облігації державних і місцевих позик, статутні капітали інших підприємств, створених на території країни або за її межами, різні фінансові інструменти та інші. Вкладення в цінні папери називають портфельними інвестиціями. Реальні інвестиції - це вкладення в основний капітал, в нематеріальні активи (патенти, ліцензії, програмні продукти, НДДКР тощо), у приріст оборотних коштів, на придбання нерухомості та об'єктів природокористування, витрати на капітальний ремонт та ін. Але й тут виникає спірне питання. Якщо нерухомість куплена з метою перепродажу, то вона не може класифікуватися як реальна інвестиція, а повинна класифікуватися як фінансова, маючи під собою короткострокову спекулятивну мету.

Існуючий поділ інвестицій на реальні та фінансові не цілком точно передає зміст їх відмінності; на наш погляд, все ж більш обґрунтованим є поділ інвестицій на виробничі та спекулятивні. Виробничі інвестиції роблять безпосередній вплив на сукупну пропозицію, і в проміжку на сукупний попит, так як частина інвестицій іде на купівлю обладнання, товарно-матеріальних цінностей, на виплату заробітної плати. Таким чином, йде наповнення економічного зростання країни з боку сукупної пропозиції, і з боку сукупного попиту. Спекулятивні інвестиції через свій короткостроковий ефект роблять на сукупний попит, та їх вплив на процес виробництва скоріше негативний, ніж позитивний, так як їх швидка і висока окупність сприяють відволіканню інвестицій з реального сектору. Крім того, значна присутність даного виду інвестицій підігріває економіку зсередини, сприяючи більшій інфляції. [9]

Присутність і того, і іншого виду інвестицій є природним для країн ринкової економіки, але вони принесуть позитивний ефект тільки в разі досягнен-

ня балансу між ними. Дані про співвідношення оборотів в світовій економіці інвестицій реального і фінансового сектору свідчать про те, що інвестиції в реальний сектор економіки нечисленні. В цілому капіталізація світових ринків акцій зросла за 20 років у 13 разів, у той час як сукупний ВВП збільшився в 2,5 рази. У підсумку співвідношення капіталізації до ВВП в світі підвищилося з 23 до 118% [3].

З позицій територіальної прив'язки інвестиції - це довгострокові вкладення всіх видів капіталу, що направляються в об'єкти виробничого та невиробничого призначення з метою отримання доходу (прибутку), соціального або іншого корисного ефекту, а також підвищення конкурентоспроможності економіки території (регіону, муніципальної освіти) та виходу її на траєкторію стійкого зростання.

Можна виділити п'ять основних дефініційних ознак категорії «інвестиції»:

1. Економічна категорія «інвестиції» постає як вельми складне, суперечливе, неоднозначно трактоване поняття, пізнати яке можна використовуючи міждисциплінарний підхід, досягнення та інструментарій різних наук, у тому числі регіональної економіки.

2. Інвестиції являють собою багатоаспектні вкладення (переміщення) капіталу, які можуть реалізовуватися в різних формах і спрямовуватися на досягнення різноманітних цілей (економічних, соціальних, екологічних, інноваційних, інфраструктурних та інших).

3. У визначенні категорії «інвестиції» слід виділяти макро-, мезо- і мікроекономічні підходи дослідження.

4. Різні інвестиційні ресурси є визначальним фактором сталого зростання не тільки підприємства, а й економіки країни, її регіонів і муніципальних утворень.

5. Конкурентоспроможність регіону та його муніципальних утворень залежить від здатності залучати інвестиційні ресурси, а також вводити нововведення.

Інвестиційний процес розуміється нами як послідовна зміна сукупності послідовних дій та операцій (етапів, фаз) щодо здійснення інвестиційної діяльності на певній території в конкретний час з метою досягнення певного результату. Інвестиційний процес, на нашу думку, - це реальний процес виробництва та накопичення засобів виробництва і фінансів для забезпечення руху і відтворення капіталу в усіх сферах господарства регіону з метою його (капіталу) трансформації в продукцію, послуги, блага, в підвищення показників якості життя населення. [2]

Сучасний інвестиційний процес (як, втім, і інвестиційна діяльність в цілому) у просторі регіональної економічної системи (мезосистеми) можливий тільки на основі формування та вдосконалення особливого механізму, що регулює цей процес у часі і просторі.

Регіональна інвестиційна політика (РІП) - це складова частина регіональної політики, здійснювана цілеспрямовано державними, регіональними та муніципальними органами влади та управління, а також іншими суб'єктами (інвесторами), спрямована на мобілізацію та ефективне використання інвестиційного потенціалу території, на активізацію і стимулювання інвестиційних процесів в регіоні з позиції досягнення тактичних і стратегічних цілей розвит-

ку (саморозвитку) регіону.

У даному визначенні відображені три основні ознаки регіональної інвестиційної політики з позиції регіональної економіки. Зокрема:

1) регіональна інвестиційна політика - це особливий вид багаторівневої і багатокомпонентної державної економічної політики, суб'єктами якої виступають державний, регіональний та місцевий рівні влади, а також інші фізичні та юридичні особи - суб'єкти інвестиційної діяльності, здійснюючі вкладення власних, позикових і залучених коштів у формі інвестицій і забезпечуючих їх цільове призначення;

2) регіональна інвестиційна політика тісно пов'язана не тільки з іншими «приватними» регіональними економічними політиками (наприклад, промисловою, фінансовою, інноваційною тощо), але і з іншими відносно самостійними регіональними політиками (наприклад, екологічною, соціальною, містобудівною тощо);

3) головні цільові установки регіональної інвестиційної політики полягають в ефективному інвестиційному забезпеченні процесу комплексного соціально-економічного розвитку регіону, стійкому зростанні якості життя населення, у здатності регіону відповідати на виклики зовнішнього середовища і максимально задовольняти запити жителів території.

Виходячи з наведеного вище трактування регіональної інвестиційної політики, слід виділити такі основні принципи її формування, як комплексність, адаптивність, ефективність, баланс інтересів, пріоритетність (вибірковість), оптимальне поєднання ринкових методів господарювання і методів державного (регіонального) регулювання інвестиційної діяльності, гласність і прозорість процедур формування і механізмів реалізації, гнучкість (еластичність), рівноправність інвесторів, обов'язковість участі регіональних влад в інвестиційній діяльності.

Конфігурація регіональної інвестиційної політики представлена на рисунку 1.

Перш за все слід формувати в регіоні інвестиційний клімат, бо він є економічним регулятором, що дозволяє управляти процесом інвестиційної діяльності на території, координувати розвиток регіональної економічної системи і, як наслідок, якість життя населення.

Формування і розвиток регіональної інвестиційної політики можливе тільки на основі створення та функціонування особливого механізму регіональної інвестиційної політики. Цей досить складний і масштабний механізм являє собою сукупність конкретних методів, інструментів, процедур, прийомів, правил, технологій, зв'язків і відносин (горизонтальних, вертикальних, прямих, зворотних, безпосередніх, непрямих, найближчих та віддалених, проміжних і кінцевих, загальних і локалізованих), за допомогою яких регіональні, муніципальні та інші уповноважені інститути та органи регулювання впливають на інвестиційну діяльність на території відповідно до заданих цільових установок, визначеними соціально-економічною політикою держави. [3]

Особливо потрібно підкреслити ту обставину, що цілеспрямований вплив органів державного управління та місцевого самоврядування в межах їх компетентності на всіх учасників інвестиційного процесу в інтересах досягнення намічених цілей соціально-економічного розвитку території і є сутністю

механізму реалізації інвестиційної політики.

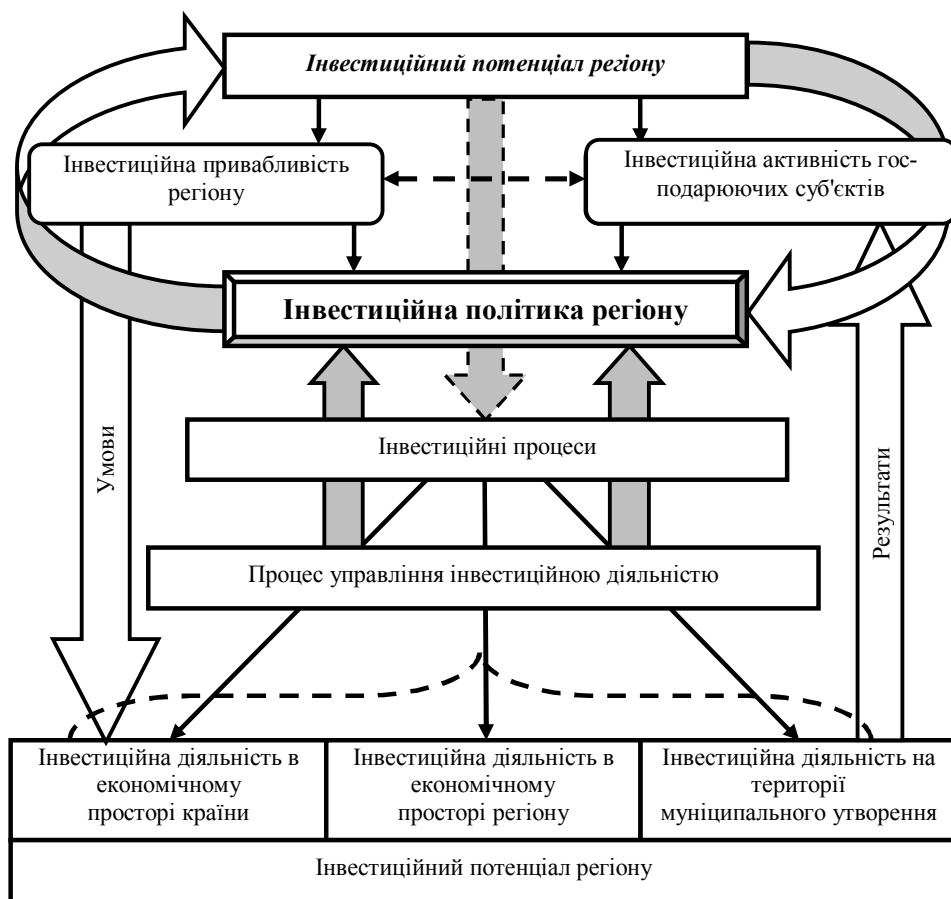

Рисунок 1. Узагальнена модель формування регіональної інвестиційної політики

У розвинених країнах ринкової економіки, які давно пройшли період індустріального становлення, існування ринку спекулятивних інвестицій не утрудняє поступального розвитку економіки в цілому, хоча іноді є джерелом виникнення спонтанних криз. У випадку України, цей поділ робить скрутним економічне зростання, відволікаючи значну частину ресурсів на спекулятивні операції.

Класичне розуміння механізму інвестування зводиться до процесу утворення інвестиційних джерел у одних господарюючих суб'єктів, які представляють собою ні що інше, як нагромадження заощаджень і самостійне використання або передачу частини цього накопичення іншим господарюючим суб'єктам з метою отримання більшого доходу в майбутньому. Таким чином, інвестиційний механізм являє собою взаємодію тієї й іншої групи, а точніше являє собою механізм трансформації заощаджень в інвестиції.

За характером власності і виникаючої відповідальності джерела інвестуван-

ня поділяються на власні та залучені, економічна суть яких зводиться до наступного. Залучені джерела інвестування (позики банків, векселі, облігаційні позики, та ін.), збільшуючи наші фінансові ресурси в момент здійснення позики, зменшують наші майбутні фінансові надходження на суму цієї позики. [5]

Об'єктами інвестування є інвестиційні проекти, основні засоби, цінні папери, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, майнові права. Суб'єкти інвестиційної діяльності - інвестори (постачальники інвестицій на ринок) і учасники, що забезпечують здійснення інвестицій. І в якості учасників, і в якості інвесторів можуть виступити підприємства, які залучають позики, що випускають акції, держава, фінансові інститути, фізичні особи.

Суб'єкти інвестиційного ринку реалізують інвестиційний попит і пропозицію через інвестиційний ринок, де відбувається процес обміну. Основним мотивом для прийняття рішення щодо інвестування є перевищення рівня очікуваного доходу над рівнем доходу зараз. У момент реалізації інвестицій на ринку в якості альтернативи розглядаються різні об'єкти інвестування, зіставляються прибутковості і ризики вкладень в альтернативні об'єкти. На підставі проведеного аналізу і зіставлення зазвичай приймається рішення на користь найбільш оптимального з точки зору ризику і прибутковості об'єкта інвестування.

Учасники інвестування діляться на професійних і звичайних. Незважаючи на загальний мотив і принципи інвестування, звичайні учасники менш інформовані щодо наявних альтернативних об'єктів, застосовують спрощені методи порівняльного аналізу, і більш схильні до імпульсивного, поверхневого сприйняття інформації. Професійні учасники використовують розроблені методи оцінки ефективності інвестицій, використовують методи фундаментального і технічного аналізу, більш інформовані і здатні до адекватної оцінки ситуації на ринку. Асиметричність інформації та реакції учасників інвестування створює природне середовище для реалізації інвестиційного процесу.

В якості інвесторів і споживачів інвестиційних благ можуть виступати: державні та місцеві органи влади; громадяни; підприємства фінансового та нефінансового сектору; некомерційні організації; а так само іноземні фізичні та юридичні особи, держави і міжнародні організації. Інвестиційна активність в країні залежить від існуючого інвестиційного клімату, який спонукає всі сектори економіки, а так само зовнішніх інвесторів до активного процесу інвестування.

Інвестиційний клімат - сукупність політичних, соціальних, економічних, організаційно-правових, фінансових, соціокультурних, географічних чинників, що зумовлюють привабливість і доцільність інвестування в ту чи іншу господарську систему [4, с.57]. Існують і дещо інші визначення, в яких під інвестиційним кліматом розуміють «набір факторів, специфічних для даної країни і визначаючих можливості і стимули фірм до розширення масштабів діяльності на основі здійснення продуктивних інвестицій, створення робочих місць, активної участі в глобальній конкуренції» [6, с.48].

Дозвіл протиріч інтересів між різними секторами та учасниками інвестиційного процесу можливий через створення умов і стимулів для власників заощаджень збільшувати термін накопичення; ефективну систему інвестиційних інститутів, здатних управляти розподілом і рухом фінансових ресурсів; а так само через механізм переоцінки вартості акцій у разі розвиненого фінансо-

вого ринку, що є гарним стимулом як для компанії, в яку інвестують, так і для власників акцій цієї компанії.

Припустимо, що держава, подібно індивідуальному підприємцеві, стоїть перед вибором інвестування, але спектр можливих і необхідних вкладень ширше: у високотехнологічні промислові галузі, сировиннодобувні, в сільське господарство, в науку і освіту, охорону здоров'я та інші сфери діяльності. На відміну від мікроекономічної схеми, умови створення моделі не можуть включати в себе умову взаємовиключення проектів, так як держава не може відмовитися від фінансування соціально-значущих проектів на користь більш вигідних комерційних. З іншого боку, умова обмеженості місткості ринку зберігається, тому завдання державної політики зводиться до того, щоб своєчасно оцінити необхідність спрямування інвестиційних вкладень в ту чи іншу сферу діяльності, і залучити туди не якомога більше інвестицій, а оптимальну кількість інвестицій.

Висновок. Таким чином, інвестиційні процеси є основним фактором, що впливає на стає економічне і соціальне процвітання будь-якої країни. Інвестиційна активність визначається як ступінь інтенсивності процесів інвестування в рамках країни або регіону, що враховує потенційні та реалізовані можливості економічної системи. Інвестиції в тривалому періоді призводять до накопичення капіталу, зростання потенційного випуску товарів і послуг та забезпечення економічного зростання.

Регіонам України властива як технологічна, так і просторова нерівномірність розвитку. Стає все більш очевидно, що модель зростання економіки, заснована переважно на експорті сировини, а також логістичній функції, не здатна забезпечити зростання якості життя населення. Фактори, що визначають інноваційний напрямок розвитку на регіональному та локальних рівнях України, вивчені недостатньо повно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Алымов А.Н. Конкурентоспособность национальной экономики / А.Н. Алымов, В.Н. Емченко. – НАН Украины. – К: Ин-т экономики, 2001. – 59 с. – (Препринт / НАН Украины. Ин-т экономики)
2. Аналіз діяльності публічних інвестиційних фондів. Українська асоціація інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua/analituaib/analytics.html>
3. Горбатенко В.П. Інноваційний розвиток економіки: політико-правові аспекти: Монографія / В.П. Горбатенко. – К.: ТОВ «Видавництво “Юридична думка”», 2006. – 248 с.
4. Гуменюк Д.О. Інноваційно-структурний тип економічного зростання: вплив фінансової політики держави / Д.О. Гуменюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К.: ІВЦ «КУ», 2004. – №70. – С. 40-43. – (Серія «Економіка»).
5. Гусев В.А. Инновационная ситуация в Харьковской области. Проблемы, успехи, перспективы. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.inno.kharkov.ua./page_id=1686
6. Державне управління регіональним розвитком України: Монографія / За заг. ред. В.Є. Воротіна, Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2010. – 288 с.

7. Кузык Б.Н. Россия – 2050: стратегия инновационного прорыва / Б.Н. Кузык, Ю.В. Яковец. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. – 632 с.
8. Москвина О.С. Инновационный потенциал как фактор устойчивого развития региона / О.С. Москвина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.vscc.ac.ru/newsite/jou/30/art30_02.php
9. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2006 №1001 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

УДК 330.341.1:338.43.01/02

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРІОРИТЕТІВ ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

*Червяков І. М. – к. е. н., доцент,
ПВНЗ «Херсонський економічно-правовий інститут»*

Постановка проблеми. В даний час, в умовах світової фінансової кризи та вступу України до СОТ, недостатньо уваги приділяється такому найважливішому аспекту модернізації сучасного промислового комплексу, як посилення ролі держави у формуванні та реалізації промислової політики на рівні регіонів. Незважаючи на те, що на всіх рівнях господарської ієрархії сформувалася ґрунтовна нормативно-правова база, досі самі концепції промислових політик нерідко являють собою набори слабо пов'язаних між собою приватних заходів, не підкріплених ресурсним забезпеченням.

Стан вивчення проблеми. Теоретичним і прикладним аспектам реструктуризації та реорганізації регіональних промислових комплексів присвячені розробки, представлені у наукових працях, таких науковців, як В. М. Заболотного, А. М. Власової, Б. А. Жаліло, С. М. Козаченка та інших. Ґрунтовний доробок щодо формування та використання нової системи функціонування промисловості в умовах нестабільного середовища та економічного розвитку регіонального промислового комплексу в контексті забезпечення ефективності функціонування національної економіки здійснено вітчизняними науковцями: О. М. Алимовим, Б. М. Данилишиним, В. В. Микитенко, О. І. Тимченко, В. Ю. Худолей, А. І. Чухно, Л. Г. Чернюк, О. С. Шнипко та іншими.

Завдання дослідження. Метою статті є розробка теоретичних, методологічних та прикладних засад формування стратегії реструктуризації та реорганізації регіональних промислових комплексів та механізмів її реалізації шляхом створення регіональних зон інноваційного розвитку.

Результати дослідження. Нинішній стан вітчизняної промисловості поставив українську державу перед низкою стратегічних загроз, таких як: перспектива критичного зниження виробничої безпеки, посилення неоднорідності промислового простору, поява промислових підприємств, галузей і комплексів відсталого (слаборозвиненого) і депресивного типів; відрив промислового